

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ, ІСТОРІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректорка з навчальної та науково-педагогічної роботи, голова науково-методичної ради

Дар'я МАЛЬЧИКОВА

«07» березня 2024р.

**Програма атестації здобувачів вищої освіти
(атестаційний екзамен (змістовий модуль 1 «Історія та теорія соціальної роботи», змістовий модуль 2 «Технології соціальної роботи»))**

Галузь знань **23 Соціальна робота**

Спеціальність **231 Соціальна робота**

Освітня програма **Соціальна робота**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Форма навчання **денна, заочна**

ПОГОДЖЕНО

на засіданні науково-методичної ради
факультету психології, історії та соціології

Голова НМР Наталія ТАВРОВЕЦЬКА

«07» березня 2024 р., протокол № 7

Івано-Франківськ, 2024 р.

Затверджено на засіданні
кафедри філософії, соціології
та соціальної роботи
протокол №7 від 04.03.2024 р.
Завідувач кафедри філософії,
соціології та соціальної роботи

Сергій КОСТЮЧКОВ

Підготовка до атестації та атестація здобувачів вищої освіти

Галузь знань: **23 Соціальна робота**

Спеціальність: **231 Соціальна робота**

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Форма навчання: **денна, заочна**

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. компетентності</p> <p>3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. (ЗК 3)</p> <p>4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. (ЗК 4)</p> <p>5. Здатність планувати та управляти часом. (ЗК 5)</p> <p>6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. (ЗК 6)</p> <p>7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. (ЗК 7)</p> <p>8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. (ЗК 8)</p> <p>9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. (ЗК 9)</p> <p>10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. (ЗК 10)</p> <p>11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. (ЗК 11)</p> <p>12. Здатність приймати обґрунтовані рішення. (ЗК 12)</p> <p>13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети (ЗК 13)</p> <p>14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків. (ЗК 14)</p> <p>15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. (ЗК 15)</p>	<p>ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.</p> <p>ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.</p> <p>ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.</p> <p>ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.</p> <p>ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.</p> <p>ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.</p> <p>ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.</p> <p>ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.</p> <p>ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.</p> <p>ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки</p>

Пояснювальна записка

Атестація випускників освітньо-професійної програми «Соціальна робота» спеціальності 231 Соціальна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи та атестаційного екзамену, що складається з двох змістових модулів: змістовий модуль 1 «Історія та теорія соціальної роботи»; змістовий модуль 2 «Технології соціальної роботи» та спрямовано на перевірку досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти України й освітньою програмою; завершується видачею документу встановленого зразка про присудження освітньої кваліфікації «бакалавр з соціальної роботи» та професійної кваліфікації «соціальний працівник». Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Програма атестаційного екзамена «Історія, теорія та технології соціальної роботи» містить два змістові модулі: «Історія та теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи»

У сучасних умовах особливо важливої ролі набуває проблема оволодіння студентами сучасною методикою та технологіями соціальної роботи, вивчення ними специфіки діяльності установ соціального обслуговування, соціальних служб, державних і недержавних структур, спроможних підтримати, захистити і надати допомогу різним верствам населення. Технологізація надає людській діяльності більш раціонального характеру та допомагає визначити той алгоритм, який полегшить діяльність та підвищить її ефективність. Програма блоку «Технології соціальної роботи» містить у собі основний зміст загальних технологій соціальної роботи та приватних технологій соціальної роботи у різних сферах життєдіяльності особистості та з різними категоріями об'єктів.

Метою атестаційного екзамену є оцінка засвоєння студентами теоретичних основ соціальної роботи з різними категоріями населення, розуміння витоків професії соціального працівника та сучасних соціальних доктрин, форм, методів і принципів соціальної роботи у контексті усвідомлення їх генетичного зв'язку з минулим.

Програма атестації на здобуття ступеня освіти «бакалавр» містить перелік запитань з модулів «Історія та теорія соціальної роботи», «Технології соціальної роботи», «Захист кваліфікаційної роботи (проєкту), рекомендованої літератури.

Змістовий модуль 1 «Історія та теорія соціальної роботи»

Блок 1 «Історія соціальної роботи»

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Соціальна допомога іудейських і перших християнських общин. Общинний характер життєдіяльності давніх слов'ян. Форми допомоги у давніх слов'ян.

Становлення теорії і практики суспільної допомоги. Християнське бачення суспільної допомоги в літературі і звичаях давньоруської держави. “Теорія милосердя” в розумінні давньоруських літописців.

Соціальна допомога Західної Європи. Національно-самобутні форми суспільної допомоги українського народу. Розвиток державництва та громадської і приватної форм допомоги в Російській імперії.

Становлення і розвиток теорії суспільного і приватного презирства в російській державі. Благодійні товариства і громадські організації як осередки соціальної допомоги. Генеза системи державної соціальної політики в Україні і Росії XIX століття.

Роль органів самоуправління в поширенні меж соціальної допомоги. Соціальна робота як професійна діяльність на початку XX століття. Сутність процесу професіоналізації соціальної роботи. Лідери соціальної роботи за рубежем. Елементи вітчизняної професіоналізації соціальної роботи.

Перші методики професійної соціальної роботи довоєнного двадцятиліття (20-40 рр. XX ст.). Вплив психологічних теорій на соціальну роботу XX століття. Сутність діагностичного підходу до професійної соціальної роботи. Сутність функціонального підходу до професійної соціальної роботи.

Підготовка соціальних працівників у Європі. Соціальна робота в США: історія, становлення, розвиток. Соціальна робота Близького Сходу.

Індивідуальна соціальна робота: методи і технології. Індивідуальна соціальна робота у контексті концепцій діагностичної та функціональної шкіл. Груповий і общинний методи соціальної роботи.

Теоретичні моделі практики соціальної роботи. Моделі соціальної політики і соціальної практики та їх вплив на соціальну роботу. Концепція “держави загального добробуту” (“соціальної держави”).

Основні напрями соціальної роботи довоєнного періоду. Соціальна робота періоду Великої Вітчизняної війни. Характеристика системи соціального забезпечення 50-90-х рр..

Професії “соціальний педагог”, “соціальний працівник” у практиці вітчизняної соціальної роботи. Діяльність української Асоціації соціальних педагогів і соціальних працівників: зміст, форми і методи діяльності. Етичний кодекс соціального працівника в Україні.

Основні тенденції розвитку волонтерського руху в Україні і за рубежем. Мотивація діяльності волонтерських загонів ЦССМ в Україні. Досвід і перспективи розвитку волонтерського руху в Україні і за рубежем.

Характеристика категорії і законодавчої бази діяльності недержавних організацій соціальної сфери. Шляхи інтеграції діяльності недержавних організацій з органами місцевого самоврядування. Соціальна діяльність груп самопомоги.

Система соціального обслуговування і служб соціального захисту в Україні. Нормативно-правові основи і соціальні гарантії захисту прав і свобод особистості. Основні принципи державної молодіжної політики в Україні. Правові норми соціального захисту життя і охорони здоров'я населення.

Реформування соціальної політики України в сучасних умовах. Сьогоднішня ситуація соціальної роботи в країнах Західної Європи та США. Соціальна робота сьогодення Східної Європи: за і проти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна

1. Горілий А.Г. Історія соціальної роботи в Україні: Курс лекцій. – Тернопіль, 2001. – 66 с.
2. Кубицький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. – 3-тє вид. доп. і перероб. – К.: Міленіум, 2015. – 300 с.
3. Лукашевич М.П., Семигіна Т.В. Соціальна робота (теорія і практика): Навчальний посібник. ДСЗУ, 2007. – 341 с.
4. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник] /Анатолій Васильович Фурман, Марія Василівна Підгурська. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 174 с.
5. Фурман А., Підгурська М. Історія соціальної роботи : підручник / Анатолій Фурман, Марія Підгурська. — К. : ВЦ «Академія», 2018. — 160 с — (Серія «Альма-матер»).

Додаткова

1. Головенько В.А. Український молодіжний рух у ХХ ст. Історико-політичний аналіз основних періодів.- К., 1997.
2. Конституція України.
3. Грига І., Іванова О. Культурні передумови виникнення соціальної роботи в Україні // Соціальна політика і соціальна робота.- 1997. - №2-3.
4. Мигович І.І. Становлення соціальної роботи як науки в Україні // Соціальна політика і соціальна робота.- 1998.- №1-2.
5. Новіков В. Завдання соціальної політики на сучасному етапі ринкових перетворень // Соціальна політика і соціальна робота.- 1997.- №2-3.
6. Новикова О. Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи розв'язання // Соціальна політика і соціальна робота.- 1998.- №1-2.
7. Удовиченко В. Соціальна держава: пошук прийнятої моделі соціально-економічного розвитку // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.- 1999.-№1.
8. Шанін Т. Соціальна робота як культурний феномен сучасності // Соціальна політика і соціальна робота.- 1998.

Інтернет-ресурси

1. www.library.edu-ua.net/ Державна наук.-пед. біб-ка ім. В. О. Сухомлинського.
2. www.nbuv.gov.ua Національна біб-ка України ім. В. І. Вернадського.
3. www.ukped.com педагогічна література.
4. www.rada.gov.ua нормативно-правові документи.
5. <http://www.metodportal.net> метод портал з усіх предметів.

Блок 2 «Теорія соціальної роботи»

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Особливості впровадження поняття «соціальна робота» в соціально-гуманітарний понятійний простір. Поняття «соціальна робота» як відображення потреб практичної соціальної роботи. Варіативність поняття «соціальна робота»: як практична діяльність, як наука; як навчальна дисципліна. Порівняльний аналіз основних підходів до визначення сенсу та змісту соціальної роботи як професійної практичної діяльності. Взаємозумовленість і взаємозв'язок понять «соціальна робота» та понять «соціальне», «соціалізація» та «соціальна справедливість». Сутність характеристики соціальної роботи як професійної діяльності. Мета і завдання соціальної роботи у суспільстві. Функції соціальної роботи.

Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги. Доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти допомоги, об'єкти допомоги як парадигмальні характеристики.

Мега- та макрорівень цінностей соціальної роботи. Система цінностей у життєдіяльності людини. Мегацінності соціальної роботи з населенням. Філософські цінності макрорівня. Мезо- та мікро цінності соціальної роботи. Мікрорівень соціальної роботи з окремою людиною.

Суб'єкти і об'єкти соціальної роботи. Державні та недержавні організації у соціальній роботі. Фізичні особи, які здійснюють соціальну роботу. Людина нужденна як об'єкт соціальної роботи. Характеристика категорій клієнтів соціальної роботи. Зміст соціальної роботи. Вивчення та аналіз

життєвих проблем клієнта. Соціально-педагогічна допомога клієнта. Попередження життєвих ускладнень клієнтів. Методи та форми соціальної роботи. Загальні та наукові методи соціальної роботи. Психолого-педагогічні методи соціальної роботи. Індивідуальна та групова робота з клієнтами. Нормативно-правова база соціальної роботи. Соціальні норми і права. Закони та підзаконні акти. Нормативно-правові основи соціальної роботи.

Соціальна робота як система наукових знань: дослідницький, діагностичний і продуктивний аспекти. Фундаментальна та прикладна складові соціальної роботи як науки. Об'єкт і предмет наукових досліджень соціальної роботи. Проблемне поле наукових долінь із соціальної роботи. Місце та роль науки «соціальна робота» серед соціально-гуманітарних наук.

Система закономірностей соціальної роботи. Вплив соціальної роботи на розвиток суспільних явищ, процесів, відносин. Організаційно-управлінські закономірності соціальної роботи. Безпосередній контактний рівень соціальної роботи. Взаємозв'язок сучасних політичних ідеологій і соціальної роботи. Принципи соціальної роботи. Поняття про принципи соціальної роботи. Методологічні принципи соціальної роботи. Соціально-політичні принципи соціальної роботи. Організаційні та психолого-педагогічні принципи соціальної роботи. Специфічні принципи соціальної роботи. Принципи універсального підходу до соціальної роботи. Принципи взаємодії з клієнтом. Принципи впливу на соціальне середовище.

Мета і завдання соціального обслуговування населення. Структура соціального обслуговування населення. Види та зміст соціальних послуг. Система соціального обслуговування населення. Види соціальних служб. Фінансування служб соціального обслуговування населення. Соціальна робота в системі освіти. Мета, завдання та зміст соціальної роботи в системі освіти. Психолого-медико-соціальні центри для дітей та підлітків. Соціально-психологічні служби освітнього закладу. Вільний час і соціальна політика у сфері дозвілля. Функції дозвілля. Соціальна робота у сфері дозвілля.

Сім'я в контексті соціальних проблем клієнта. Типологія сімей. Що потребують соціальної допомоги. Моделі соціальної роботи з різними типами сімей. Соціальна підтримка сім'ї. Соціальна робота з різними віковими групами. Проблема вікової типології в соціальній роботі. Основні напрями соціальної роботи з дітьми та підлітками. Соціальна робота з людьми зрілого та літнього віку. Соціальна робота з клієнтами проблемних груп. Класифікація проблемних груп клієнтів. Соціальна робота з наркоманами та алкозалежними клієнтами. Подолання проблем щодо місця проживання та засобів існування клієнтів. Соціальна робота з жінками. Етнізм як фактор дискримінації людини. Соціальна робота і здоровий спосіб життя

Особистісно-професійні характеристики соціального працівника. Сфери діяльності соціального працівника. Функції соціального працівника. Професійна діяльність за кваліфікацією. Управління соціальною роботою. Комунікативні та організаторські функції соціальних працівників. Психологічні особливості професійної діяльності соціальних працівників. Професійний ризик у соціальній роботі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Капська А. Й. Соціальна робота. Київ. Центр навчальної літератури, 2005. 328 с.
2. Лукашевич М. П. Соціальна робота : теорія і практика. Навч. посіб. / М. П. Лукашевич, Т. В. Семігіна. 2-е вид. Київ. Каравела, 2014. 368 с.
3. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи. Навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. 3-е вид., доп. і перероб. Київ. МАУП, 2013. 168 с.
4. Семігіна Т. В., Грига І. М. Теорія і методи соціальної роботи. Київ. Вид. дім «КМ академія», 2004.
5. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В.Полтавця.- К.: Видавничий дім « КМ Academia», 2000.- 236 с.
6. Соціальна робота: теорії та методи соціальної роботи. У 3-х ч. / А. М. Бойко, Н. Б. Бондаренко, О. С. Брижувата / за ред. Т. В. Семігіної, І. М. Григи. Київ. ВД «Києво-Могилянська Академія», 2004. Ч. 2. 224 с.
7. Теорії і методи соціальної роботи. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. Київ. Академвидав, 2005. 328 с. (Альма-матер).

Додаткова

1. Андрущенко В. П., Мигович І. І., Бех В. П., Михальченко М. І. Соціальна робота : менеджмент соціальної роботи. Київ. ДЦССМ, 2003. Кн. 7.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2003. 134 с.
3. Вступ до соціальної роботи : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. Київ. Академвидав, 2005. 300 с.
4. Зверева І. Д., Козубовська І. В., Керцман В. Ю., Пічкарь О. П. Соціальна робота з дітьми та

- молоддю (теоретико-методологічні аспекти), ч. I. Ужгород : УжНУ, 2000. 192 с.
5. Інновації у соціальних службах. навч.-метод. посіб. Київ. Пульсари, 2002.
 6. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи. Київ. Крок, 2000. 456 с.
 7. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів. Уклад. О. В. Безпалько та ін. / за ред. А. Й. Капської та ін. Київ. Укр. ДЦССМ, 2000. 260 с.
 8. Соціальна робота : технологічний аспект. А. Й. Капська. Київ. Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.
 9. Соціальна робота в Україні. Зверева І. Д., Безпалько О. В. Київ. Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
 10. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В.Полтавця.- К.: Видавничий дім « КМ Academia», 2000.- 236 с.
 11. Соціальна робота в Україні: теорія і практика.- 2003.- №3.- 203 с.
 12. Теорія і методи соціальної роботи. За ред. Семигіної Т. В., Миговича І. І. Київ. Академвидав, 2005. 328 с.
 13. Теорія і методи соціальної роботи. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. 2-ге вид., доп. і випр. Київ. МАУП, 2003. 168 с.
 14. Тюття Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота (теорія і практика). Навч. посіб. Для студентів вищих навчальних закладів. Київ. ВМУРОЛ «Україна», 2004.

Інтернет-ресурси

6. www.library.edu-ua.net/ Державна наук.-пед. біб-ка ім. В. О. Сухомлинського.
7. www.nbuv.gov.ua Національна біб-ка України ім. В. І. Вернадського.
8. www.ukped.com педагогічна література.
9. www.rada.gov.ua нормативно-правові документи.
10. <http://www.metodportal.net> метод портал з усіх предметів.

Змістовий модуль 2 «Технології соціальної роботи»

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Передумови технологізації соціальних процесів. Поняття про соціальну технологію. Об'єкт та предмет соціальних технологій. Класифікація соціальних технологій. Поняття про технологію соціальної роботи. Основні функції технологій соціальної роботи. Класифікація технологій у соціальній роботі. Загальні технології соціальної роботи. Технології індивідуальної, групової та общинної соціальної роботи.

Технологія як алгоритм діяльності. Етапи технології: підготовчий, етап безпосередньої реалізації методів втручання, підсумковий етап. Підготовчий етап як етап вивчення ситуації, встановлення контакту, діагностики, планування. Цілепокладання у технологіях соціальної роботи. Етап реалізації як етап безпосереднього надання соціальних послуг, цикли етапу «заходи-оцінка-коригування». Підсумковий етап як етап оцінки й прийняття рішення про продовження, припинення, корекцію соціальної роботи.

Поняття про оцінювання і оцінку. Оцінка як складова технологічного процесу. Функції та принципи оцінювання. Види оцінки. Критерії оцінювання. Поняття про моніторинг. Методи моніторингу. Методи оцінювання. Технологічна схема оцінки. Поняття про ефективність діяльності, оцінку ефективності. Критерії ефективності соціальної роботи.

Соціальна діагностика: сутність та характеристика. Поняття про соціальну експертизу. Види соціальної експертизи. Методи соціального дослідження: методи збирання інформації, методи обробки й оцінювання. Організація соціальних досліджень в Україні.

Сутність та зміст соціальної профілактики. Рівні профілактики: первинна, вторинна, третинна. Види профілактики: профілактика девіантної поведінки; профілактика бездоглядності та безпритульності; профілактика сімейного неблагополуччя та насильства; профілактика безробіття. Методи соціальної профілактики. Організація профілактичної роботи в Україні.

Поняття про опіку, піклування, патронаж, усиновлення, прийомну сім'ю. Категорії громадян, над якими встановлюються опіка, піклування, патронаж. Функції державних органів у забезпеченні різних форм влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Технологія встановлення опіки та піклування. Критерії відбору опікунів (піклувальників). Умови та порядок припинення опіки (піклування). Особливості технології встановлення опіки та піклування над повнолітніми громадянами. Технології усиновлення та влаштування у прийомну сім'ю. Облік дітей, що залишилися без піклування батьків. Вимоги до кандидатів в усиновителів (прийомні батьки). Технологія створення та забезпечення функціонування прийомної сім'ї. Залучення кандидатів у прийомні батьки. Оцінка потенційних прийомних батьків. Порядок схвалення кандидатів у прийомні батьки. Процес взаємодобору батьків та дитини. Підготовка батьків до прийому дитини в сім'ю. Форми організації навчання для прийомних батьків. Влаштування дитини у прийомну сім'ю.

Поняття про соціальне забезпечення. Функції, форми, види соціального забезпечення. Соціальне забезпечення сімей з дітьми. Поняття про соціальне обслуговування, соціальні послуги. Форми соціального обслуговування. Заклади соціального обслуговування. Соціальне обслуговування сім'ї, дітей і молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Поняття про соціальну адаптацію. Функції, форми, види соціальної адаптації. Взаємозв'язок соціальної адаптації і соціалізації. Рівні адаптації, механізми адаптації на різних рівнях: а) захисні, незахисні, змішані; конформізм, акомодация, асиміляція. Фактори соціальної адаптації. Адаптивний потенціал особистості. Критерії та показники адаптованості.

Сутність соціальної реабілітації. Функції, форми, види соціальної реабілітації (медична, професійно-трудова/психолого-педагогічна, соціально-середовищна, соціально-культурна). Індивідуальна програма реабілітації. Методи і засоби соціальної реабілітації. Соціальна реабілітація інвалідів. Нормативно-правові механізми соціальної реабілітації.

Психодинамічні концепції особистості. Модель психосоціальної терапії. Загальна модель поведінкової терапії. Поняття про асертивну поведінку. Тренінги формування асертивної поведінки. Метод арт-терапії у роботі з різними категоріями населення. Реалізація терапевтичного підходу у роботі з дітьми, які стали жертвами насильства.

Завдання орієнтована модель соціальної роботи. Етапи індивідуальної роботи з випадком

Поняття кризи у практиці соціальної роботи. Теоретичні моделі кризово-орієнтованої соціальної роботи. Завдання-орієнтована індивідуальна соціальна робота Концепція кризового втручання в соціальній реабілітації потерпілих від насильства в сім'ї.

Специфіка консультування в соціальній сфері. Типи і види консультування в соціальній роботі. Загальна модель консультативного процесу у допомагаючих професіях. Методичні особливості консультування: прийоми емпатичного слухання, активне слухання.

Теоретичні основи системно орієнтованих технологій соціальної роботи: системний підхід, структурний підхід, функціональний підхід. Системно-орієнтовані технології соціальної роботи: системна та екологічна моделі. Особливості застосування системно-екологічної моделі у соціальній роботі з сім'єю. Соціальна адаптація молоді (випускників інтернатних закладів, ВІЛ-інфікованих дітей та молоді, молодих інвалідів). Соціальна реабілітація молоді. Технологія соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, які повертаються з місць позбавлення волі.

Соціальна групова робота. Поняття про соціальну групову роботу. Функції, форми, види соціальної групової роботи. Класифікація груп у соціальній роботі. Групові процеси і явища. Організація групової соціальної роботи: планування і підготовка групової соціальної роботи; переговори і узгодження діяльності; проведення групових занять і зустрічей; завершення і оцінювання групової соціальної роботи.

Поняття про групи взаємодопомоги та самодопомоги. Ознаки самокерованої групової соціальної роботи. Види груп взаємодопомоги. Форми і методи роботи в групах взаємодопомоги. Організація самокерованої групової соціальної роботи. Функції і завдання соціального працівника в організації групової взаємодії. Динаміка функціонування групи само-, взаємодопомоги. Особливості діяльності самокерованих груп ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД людей.

Особливості створення і роботи групи підтримки жінок (на основі кризового центру для жінок). Загальні цілі та принципи роботи груп підтримки жертв сексуального насилля. Поняття про терапевтичні спільноти. Анонімні алкоголіки. Особливості функціонування терапевтичних спільнот. Поняття про будинки на півдорозі. Поведінкові моделі соціальної роботи з людьми, які мають психічні розлади

Робота в малих соціальних групах з надання допомоги людям, що проживають на одній території, у процесі визначення та спільного подолання проблем. Роль соціальної педагогіки у роботі з дітьми в стаціонарних закладах, групах денного перебування, у роботі з малими соціальними групами. Потреби соціальних груп, що проживають у мікрорайоні. Залучення груп у процес надання послуг, що відповідають потребам місцевого населення. Соціальний капітал, територіальна та соціальна інфраструктура як важливі суспільні ресурси. Бідність, соціальне виключення як передумови різних форм активізації стигматизованих та неблагополучних малих соціальних груп. Розвиток можливостей для формування розуміння і навичок, що сприяють залученню виключених індивідів, груп та малих груп до більш ефективної участі у житті мікросоціального середовища.

Представництво інтересів клієнта в соціальній роботі. Поняття про представництво інтересів. Різновиди і стратегії представництва інтересів. Процес індивідуального представництва. Безпосереднє професійне представництво

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧІВ

Критерії оцінювання визначено відповідно до Порядку оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти (наказ ХДУ від 07.09.2020 р. № 803-Д; зі змінами і доповненнями наказ від 08.09.2021 № 890-Д).

Атестаційний екзамен передбачає оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо їх відповідності вимогам стандартів вищої освіти (за наявності) та проводиться у формі екзаменів із обов'язкових дисциплін професійної підготовки в обсязі чинних силабусів.

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою / National grade
90 – 100	A	excellent	Відмінно
82 – 89	B	good	Добре
74 – 81	C		
64 – 73	D	satisfactory	Задовільно
60 – 63	E		
35 – 59	FX	fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням

Загальна оцінка за змістовний модуль 1, що складається з двох блоків, визначається як сума балів за виконання всіх видів завдань. За формулою:
$$ЗБ = \frac{\sum \text{кількість балів за кожний модуль}}{\sum \text{кількість модулів}}$$

Максимальна кількість балів, які може отримати здобувач, за кожен змістовний модуль – 100 балів.

Оцінка атестаційною комісією виставляється у відповідно до наступних критеріїв:

За шкалою ЄКТС	Сума балів	За національною шкалою	Коментар
A	100 – 90 балів	відмінно	Здобувач має глибокі міцні й системні знання: може чітко сформулювати дефініції, використовуючи соціально-педагогічну термінологію, вільно володіє принципами побудови соціально-педагогічних знань, знає основні методологічні проблеми сучасної соціально-педагогічної науки; вміє аналізувати основні теорії та підходи з позиції методології науки, логічно та системно викладати матеріал, наводити приклади теоретичних та емпіричних досліджень за проблемою, вказуючи імена дослідників. У відповіді надано чіткі визначення соціально-педагогічних понять за різними підходами, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвіща дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків, показано взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами соціально-педагогічної практики.
B	89 – 82 бали	дуже добре	Здобувач має міцні ґрунтовні знання, але може припуститися неточностей у формулюванні, спостерігаються незначні мовленнєві помилки в наведених прикладах. Здобувач демонструє сформовані вміння критично оцінювати різні методологічні позиції, що склалися в сучасній науці, застосовувати знання методології під аналізу соціально-педагогічної теорії. У відповіді надано чіткі визначення соціально-педагогічних понять різних підходів, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвіща дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, або студент не пояснює певні положення, не визначає

			взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами соціально-педагогічної практики.
С	81 – 74 бали	добре	Здобувач знає програмний матеріал повністю, може продемонструвати навички узагальнення, систематизації, пояснення складних проблемних питань, але не вміє самостійно, знаходити зв'язок між методологією, соціально-педагогічною теорією та практикою. У відповіді надано чіткі визначення соціально-педагогічних понять, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та визначено їх внесок в розробку даної теми, наведено узагальнення в формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, можуть бути відсутніми пояснення певних положень, наводиться дані лише про один напрям дослідження даної проблеми. У відповіді простежується певна фрагментарність, але без порушень логіки викладення матеріалу, наводиться уся необхідна інформація, але без детального аналізу, без порівняння положень різних напрямів, без визначення методологічних основ теоретичного та практичного дослідження проблеми.
D	64 – 73 бали	задовільно	Здобувач знає основні положення за питанням, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на окремих прикладах, не узагальнюючи зміст, не визначаючи основних закономірностей. Здобувач має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Відповідь має фрагментарний характер, але простежується певна логіка викладання матеріалу; інформація надається в неповному обсязі; не наводиться достатня кількість прикладів теоретичних та емпіричних досліджень, не визначаються методологічні основи дослідження проблематики. Відповідь не містить порівняльного аналізу різних підходів до проблеми, не простежується історичний аспект вивчення питання. Відповідь містить неточності щодо формулювання соціально-педагогічних дефініцій, у визначенні основних теоретичних положень та закономірностей, в узагальненні наданої інформації.
E	63 – 60 балів	задовільно	Здобувач має фрагментарні знання з питання; не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформовано на відповідному рівні; не вміє наводити аргументи, послідовно доводити свою думку, але орієнтується в загальній проблематиці за цим питанням, може навести ілюстративні приклади, визначення соціально-педагогічних понять, певні теоретичні положення за визначеною проблемою. Відповідь носить фрагментарний характер, відсутніми є узагальнення матеріалу в формі висновків, визначення необхідних теоретичних положень та закономірностей, пояснення їх на прикладах. У відповіді спостерігаються помилки у визначенні основних положень теорії, соціально-педагогічних термінів, закономірностей.
FX	59 – 35 балів	незадовільно	Здобувач має фрагментарні знання з питання; не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформовано; не вміє логічно та послідовно викласти матеріал з визначеної проблеми. Мовлення невиразне, обмежене, бідне, словниковий запас не дає змогу вербально оформити ідею. Здобувач надає відповідь в неповному обсязі, відсутніми є визначення основних понять та викладення основних положень, узагальнень наданої інформації та прикладів. Наведена інформація містить суттєві помилки, неточності.
F	34 – 1 бал	незадовільно	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу. Не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити відповіді на питання екзаменаційних модулів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Капська А. Й. Соціальна робота. Київ. Центр навчальної літератури, 2005. 328 с.
2. Лукашевич М. П. Соціальна робота : теорія і практика. Навч. посіб. / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. 2-е вид. Київ. Каравела, 2014. 368 с.
3. Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи. Навч. посіб. / М. П. Лукашевич, І. І. Мигович. 3-е вид., доп. і перероб. Київ. МАУП, 2013. 168 с.

4. Семигіна Т. В., Грига І. М. Теорія і методи соціальної роботи. Київ. Вид. дім «КМ академія», 2004.
5. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В.Полтавця.- К.: Видавничий дім « КМ Academia», 2000.- 236 с.
6. Соціальна робота: теорії та методи соціальної роботи. У 3-х ч. / А. М. Бойко, Н. Б. Бондаренко, О. С. Брижувата / за ред. Т. В. Семігіної, І. М. Григи. Київ. ВД «Києво-Могилянська Академія», 2004. Ч. 2. 224 с.
7. Теорії і методи соціальної роботи. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. Київ. Академвидав, 2005. 328 с. (Альма-матер).

Додаткова

1. Андрущенко В. П., Мигович І. І., Бех В. П., Михальченко М. І. Соціальна робота : менеджмент соціальної роботи. Київ. ДЦССМ, 2003. Кн. 7.
2. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2003. 134 с.
3. Вступ до соціальної роботи : Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. Київ. Академвидав, 2005. 300 с.
4. Зверева І. Д., Козубовська І. В., Керцман В. Ю., Пічкарь О. П. Соціальна робота з дітьми та молоддю (теоретико-методологічні аспекти), ч. І. Ужгород : УжНУ, 2000. 192 с.
5. Інновації у соціальних службах. навч.-метод. посіб. Київ. Пульсари, 2002.
6. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи. Київ. Крок, 2000. 456 с.
7. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів. Уклад. О. В. Безпалько та ін. / за ред. А. Й. Капської та ін. Київ. Укр. ДЦССМ, 2000. 260 с.
8. Соціальна робота : технологічний аспект. А. Й. Капська. Київ. Центр навчальної літератури, 2004. 352 с.
9. Соціальна робота в Україні. Зверева І. Д., Безпалько О. В. Київ. Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.
10. Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В.Полтавця.- К.: Видавничий дім « КМ Academia», 2000.- 236 с.
11. Соціальна робота в Україні: теорія і практика.- 2003.- №3.- 203 с.
12. Теорія і методи соціальної роботи. За ред. Семігіної Т. В., Миговича І. І. Київ. Академвидав, 2005. 328 с.
13. Теорія і методи соціальної роботи. Лукашевич М. П., Мигович І. І. Навч. посіб. 2-ге вид., доп. і випр. Київ. МАУП, 2003. 168 с.
14. Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота (теорія і практика). Навч. посіб. Для студентів вищих навчальних закладів. Київ. ВМУРОЛ «Україна», 2004.

Інтернет-ресурси

1. www.library.edu-ua.net/ Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського.
2. www.nbuv.gov.ua - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
3. www.ukped.com - педагогічна література.
4. www.rada.gov.ua - нормативно-правові документи.
5. <http://www.metodportal.net> - метод портал з усіх предметів.
6. Верховна Рада України [Електронний ресурс] – Офіційний сайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
7. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України – Режим доступу : <http://mon.gov.ua>.
8. Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс] Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України – Режим доступу : <http://moz.gov.ua>.
9. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України – Режим доступу : <http://www.msp.gov.ua>.
10. Уповноважений Президента України з прав дитини [Електронний ресурс] Персональна сторінка Уповноваженого Президента України з прав дитини – Режим доступу : <http://uk-ua.facebook.-com/up.z.prav.dytyny>.

**Гарант освітньої програми
«Соціальна робота»**

**першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти**

Тетяна ШВЕЦЬ